
Veranderingen en de TI Nspire

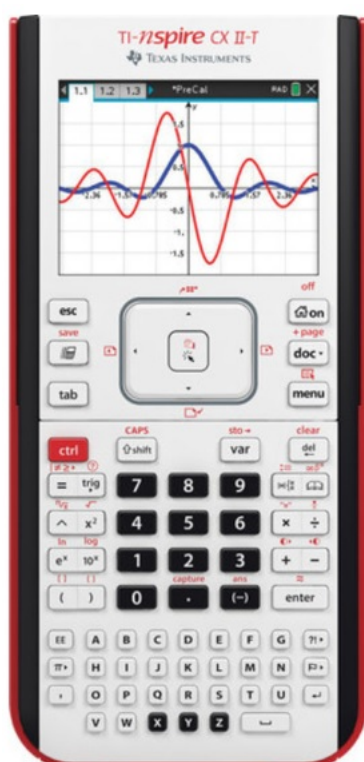
De TI Nspire kan je behulpzaam zijn bij berekeningen aan veranderingen en differentiëren.

Loop eerst van het practicum **Basistechnieken TI Nspire** het deel "Grafieken maken" door.

Loop daarna van het practicum **Functies en de TI Nspire** het deel "Functies combineren" door.

Inhoud

1	Tabel met toenames van een functie maken	2
2	dy/dx bij een waarde van x berekenen	3
3	De afgeleide tekenen via differentiequotiënt	4
4	De afgeleide tekenen via differentiaalquotiënt	5

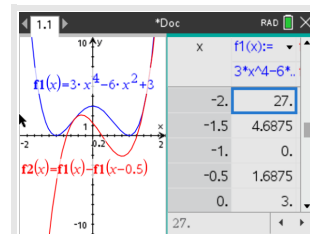

1 Tabel met toenamen van een functie maken

Je gaat een tabel met toenamen maken van de functie $y = 3x^4 - 6x^2 + 3$ op het interval $[-2,2]$ en met stapgrootte 0,5.

Het gaat als volgt:

- Voer in het menu **FUNCTIES** de functie $f_1(x) = 3x^4 - 6x^2 + 3$ in.
- Bedenk dat je om de toename te berekenen, steeds een functiewaarde en zijn "vorige" functiewaarde van elkaar moet aftrekken. Voer daarom vervolgens $f_2(x) = f_1(x) - f_1(x - 0.5)$ in. Gebruik voor f_1 de knop **VAR** op type gewoon f_1 .
- Bekijk beide grafieken.
- Als je wilt, pas de vensterinstellingen aan.
- Zet de stapgrootte van deze tabel op 0.5 door op de tabel te gaan staan, **MENU** **2** (Functietabel) en **5** (Functietabelinstellingen bewerken) te kiezen. Neem Tabelstart: -2 en Tabelstap: 0.5.

Bekijk de tabel, controleer de onderstaande waarden en neem de overige waarden over in een eigen tabel:

x	-2	-1,5	-1	-0,5	0	0,5	1	1,5	2
Δy	geen*)				1,3				22,3

Hiermee kun je een toenamediaagram tekenen.

*) Voor de berekening van Δy bij $x = 2$, heb je $f(-2,5)$ nodig. Omdat het interval bij -2 begint, hoef je deze waarde niet in te berekenen. Je hoeft immers niet buiten het interval te rekenen.

2 dy/dx bij een waarde van x berekenen

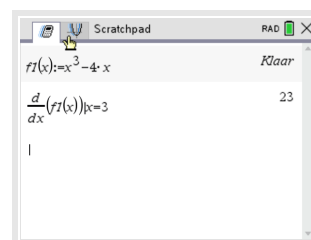
De volgende omschrijvingen betekenen allemaal hetzelfde:

- De helling van de grafiek van $y = f(x)$ in een bepaald punt.
- Het hellingsgetal of de hellingwaarde van $y = f(x)$ voor een bepaalde waarde van x .
- Het differentiaalquotiënt van $y = f(x)$ voor een bepaalde waarde van x .
- De afgeleide voor van $y = f(x)$ voor een bepaalde waarde van x .
- Het hellingsgetal of de hellingwaarde van $y = f(x)$ voor een bepaalde waarde van x .
- $\frac{dy}{dx}$ of $\frac{df(x)}{dx}$ voor een bepaalde waarde van x .

Hier ga je de functie $f(x) = x^3 - 4x$ gebruiken en de afgeleide berekenen voor $x = 3$.

Met het rekenmachinescherm:

- Definieer de functie $f1(x) := x^3 - 4x$ door intypen en **CTRL** **(:=)** te gebruiken.
- Toets **MENU**, **4** (Analyse) en **1** (numerieke afgeleide in een punt).
- Vul de x -waarde 3 in en **[OK]**.

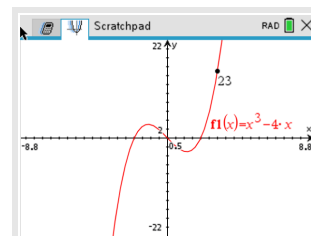
Het differentiaalquotiënt van $f(x)$ is voor $x = 3$ dus gelijk aan 23.

Opmerking:

Je kunt de opdracht ook intypen via , maar dan moet je zelf het laatste deel "handmatig" invoeren tot je $\frac{d}{dx}(x^3 - 4x)|_{x=3}$ hebt.

Ook in het menu **FUNCTIES** kun je de afgeleide in het punt berekenen:

- Voer de functie $f1(x) = x^3 - 4x$ in en bekijk de grafiek.
- Toets **MENU**, **6** (Grafiek analyseren) en **5** (dy/dx).
- Toets nu direct het getal 3 in voor de waarde van x en **ENTER**.
Waarschuwing: Je kunt met de pijltjestoetsen een punt kiezen, maar dat is vaak niet nauwkeurig genoeg.
- Je ziet nu 23 bij het punt met $x = 3$ op de grafiek staan.

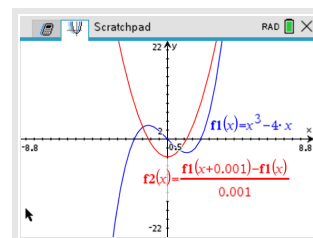
3 De afgeleide tekenen via differentiequotiënt

Je kunt ook direct je grafische rekenmachine in het menu **FUNCTIES** een goede benadering van de hellingsgrafiek laten tekenen. Daartoe laat je hem voor willekeurige x het differentiaalquotiënt benaderen door een differentiequotiënt op het interval $[x; x + 0,001]$ en daarvan een grafiek maken.

Gebruik de functie $f(x) = x^3 - 4x$.

- Voer de functie f in als $f1(x) = x^3 - 4x$.
- Voer een nieuwe functie $f2(x) = \frac{f1(x+0.001)-f1(x)}{0.001}$ in.
 $f1$ vind je met de knop **VAR**.
- Bekijk beide grafieken.

De rode grafiek is die van de (benadering van de) afgeleide $f'(x)$.

4 De afgeleide tekenen via differentiaalquotiënt

Je kunt ook direct je grafische rekenmachine in het menu **FUNCTIES** een goede benadering van de hellingsgrafiek laten tekenen. Daartoe laat je hem voor willekeurige x het differentiaalquotiënt berekenen en daarvan een grafiek maken.

Gebruik de functie $f(x) = x^3 - 4x$.

- Voer de functie f in als $f1(x) = x^3 - 4x$.
- Voer bij $f2(x)$ de afgeleide in door $\frac{d}{dx}$ en dan het afgeleide-icoontje te kiezen. Vul x en $f1(x)$ in, zie linker figuur.
- Bekijk beide grafieken.

De rode grafiek is die van de afgeleide $f'(x)$.

